

HUMANISTISCH VERBOND

Losse nummers 15 cent — 1e Jaargang, no. 6

Voorlopige abonnementsprijs per jaar f. 3.— voor niet-leden — Administratie Weerdsingel O.Z. 80 Utrecht — Redactie Adr. v. Ostadelaan 147. Utrecht
Rubrieken: Maatschappelijk werk: P. C. Faber — Opvoeding: M. G. Warffemius — Huislijk leven: D. Heroma-Meilink — Natuur: H. van Laar

DE TRADITIE VAN HET HUMANISME

In de Griekse wereld kwam in de zesde eeuw vóór Christus het streven op, zich een wereldbeeld te vormen, dat de toets der rede kon doorstaan. Verschillende denkers trachtten door te dringen in de oorsprong en het wezen der verschijnselen, die hen omgaven. Zij waren niet tevreden met de antwoorden, welke de godsdienst hun daaromtrent gaf, maar kwamen, stap voor stap, door waarneming, onderzoek en bespiegeling tot een steeds bewuster en methodischer benadering van de werkelijkheid. Hoe primitief soms (en ook wel bevangen) de resultaten ons mogen schijnen, hun denkarbeid werd van onschatbare betekenis voor de ontwikkeling van de wijsgerige bezinning en van de wetenschapsbeoefening.

Zij toch, de pioniers van het filosofisch denken, openden wijd de vensters van het menselijk bewustzijn naar de oneindig-rijke, maar verborgen liggende werkelijkheid. Allereerst lokten de vragen van de „natuur” het denken tot het zoeken van een oplossing. Maar weldra zien wij belangstelling ontwaken voor de mens, voor zijn cultuur, voor vragen van goed en kwaad, recht en onrecht. Dichters en denkers peinsden over wezen en doel van de mens, over zijn kracht en zwakheid, over de mogelijkheid van zijn opvoeding, over zijn plaats in het heelal, enz. In het bijzonder concentreerde Socrates (469—399) zijn aandacht op het mensprobleem. Hij zag de mens vooral in zijn onderscheidenheid met het dier, in tegenstelling met velen zijner tijdgenoten, die bij voorkeur de overeenkomst tussen beide wezens naar voren brachten en op grond daarvan het recht voor ieder individu opeisten, op volledig uitleven van hun instincten en driften.

Socrates wees met nadruk op de typisch menselijke gaven: op 's mensen aanleg als redelijk en zedelijk wezen. En naast hem wees zijn tijdgenoot Protagoras er op, dat de mens alleen, als soort, begaafd was met eerbied voor den medemens en met rechtsgevoel. Wij zien hier in kern, waar het bij het mens-zijn en in de mensengemeenschap om draait. Het gaat om de verhouding tot je zelf en je gedrag tegenover je naaste.

Socrates stelde zelfonderzoek als plicht. Dat betekende: ga na, wat het mens-zijn betekent en wat het eist, onderzoek verder steeds je zelf op je waarde, ga bij je handelen altijd na, of je iets gaat beginnen in overeenstemming of in strijd met het algemene mens-zijn en met je hogere-ik. Houd je daarbij onbevangen, neem niets klakkeloos van anderen of uit traditie over, geloof dus niet op gezag, denk en toets zelf, aanvaard op elk gebied alleen, wat je naar eigen overtuiging aanvaarden kunt en handel of oordeel daarnaar. Jezelf niet rekenschap geven betekent de dood voor je mens-zijn. Maar het ontwikkelen daarvan door redelijke bezinning en goed-handelen leidt tot geluk, neen, dat is geluk. Geluk is immers niet een of andere zoetzalige toestand: het is de verwezenlijking van het eigenlijk-menselijke, dat in ieder verscholen ligt.

Socrates sprak niet over het *recht* van de mens op de mogelijkheid zijn eigen waarden te ontplooien; hij beschouwde

die ontwikkeling meer van de zijde der *plicht*. Maar het formuleren van dat recht zou ook in de Griekse wereld niet uitblijven. In de werkelijkheid was de ontvouwing der persoonlijkheid reeds voor een groter groep van Griekse burgers in de zesde en vijfde eeuw mogelijk geworden, dan ooit te voren. Binnen de muren der burger-republieken genoten burgers het voorrecht, vrij te leven en hun gaven volledig te ontwikkelen.

Wij weten het: dit voorrecht genoten niet alle bewoners. Voorzover de kleine stadstaten een regering van enkele bevoorrechten hadden, bestond de burgerij slechts uit een klein aantal. En in de volksrepublieken was evenmin als in de huidige z.g. democratieën de sociale en economische democratie verwezenlijkt, zodat grote groepen onder de burgers door hun nederige positie niet van alle cultuurvruchten konden genieten. Bovendien leefden te midden van hen allerlei groepen, die geheel onmondig waren en meer of minder werden onderdrukt: de slaven o.a. en de vrouwen. Ook de buitenlander werd als minderwaardig aangezien. De eerbied voor de naaste gold voorshands slechts de medeburger.

De geschiedenis van de menselijke bevrijding gaat langzaam en het is gemakkelijk, Griekenland en met name Athene aan te vallen op onvolkomenheden, beperktheden, zonden tegen het mens-zijn. Maar bij een redelijke, historische beoordeling mogen we niet vergeten, dat het ontstaan der burgerrepublieken een vrijmaking betekende van de enkeling uit de vaak knellende snoeren van stam- en familieverbanden, dat zij opbloeden naast gemeenschapsvormen, waarbinnen de gaven van iedere persoonlijkheid veel minder tot hun recht kwamen, dat zij cultuurhaarden waren, waarbinnen het begrip is gegroeid en geformuleerd van de menswaarde. Weldra, in de vijfde eeuw al, verhieven zich stemmen tegen de slavernij en vóór de vrouwenemancipatie. In de vierde eeuw werd de gelijkheid aller mensen hier en daar verkondigd en misschien ook toen al de algemene broederschap, op grond van deze beschouwing, dat ieder mens deel heeft aan de wereldrede, dat zijn ziel een vonk is, afgespat van de wereldziel en toch steeds verbonden met haar oorsprong.

Van de verbreiding van deze humanistische opvattingen mogen wij ons zeker geen overdreven voorstelling maken, mogen wij ons zeker geen toepassing. Maar gaan wij de geschiedenis der mensheid na in haar streven naar bevrijding uit de banden der zinnelijkheid, uit de beperktheden van het dogma, uit de dwang der maatschappelijke toestanden, dan schouwen wij steeds weer naar dat wonderlijk rijke en zedelijke als het typisch-menselijke, daar bloeiden burgerrepublieken, in het bijzonder democratieën op, waarin, *mede* door de vrije geest, meer mensen, dan ooit te voren, de kans kregen op ontplooiing van hun door de natuur geschonken gaven.

D. LOENEN.

Juist omdat ikzelf niet tot de extremisten behoor, tegen wie het polemisch betoog van den heer Bongers zich keert, meen ik een protest tegen de daarin geformuleerde kenschets van de humaniteit niet achterwege te mogen laten. Schweitzer's „Cultuur en Ethiek” en zelfs de als humanist gediskwalificeerde Just Havelaar weerspreken die kenschets. Laatstgenoemde verklaart, dat „wij leven om onze waarde te bevestigen” en hij noemt „het passieve slechts dan zedelijk, indien het de hoogste activiteit wordt”.

Dat de „halfzachte” humanitairen waarden erkennen, die boven het leven uitgaan, heeft menig hunner bewezen door welbewust zijn leven te offeren voor de zaak die hij voorstond, en dat zij hun omgeving vaak hebben geprikkeld, vond juist zijn oorzaak in hun „iets meer ruggegraat”, die tot een lastige „strijdbaarheid” werd door hun koppig „normbesef”.

De tegenstelling, door den heer Bongers gemaakt, dunkt mij onjuist en zijn polemieken hierdoor overbodig. De „mens”, die de humanist als uitgangspunt van zijn ideologie veronderstelt, is de humane mens, en het lijkt mij wenselijk, dit te accentueren, nu de mens als biologisch wezen het met zijn inhumane gedrag zo lelijk heeft afgelegd. Het humanisme is tenslotte niet uitsluitend een ideologie, het is ook een levenshouding. En ik ben het van harte met Schweitzer eens, wanneer hij omtrent „grondstellingen, gezindheden en idealen” verklaart: „Wij erkennen alleen dat, wat met de humaniteit overeenstemt”.

Voor de Zondagmorgen, 9.45 uur.

14 Juli „Als ongetelde schakels” - Mevr. L. Alma-Heynen

21 Juli Onderwerp nog niet bekend - M. G. Warffemius
(Uitgenodigd, maar nog niet bevestigd)

28 Juli Onderwerp nog niet bekend - G. H. Streuman

HUMANISME

EEN TWEEDE INZENDER:

In het vorige nummer is door H. Bongers „de wijze van leven belangrijker dan het leven” gesteld. Daaraan heeft hij de conclusie verbonden, dat iemand, die tracht alle waarden in het leven kapot te maken (S.D.-agent) zonder gewetensbezwaar gedood mag worden. Deze conclusie acht ik in strijd met het uitgangspunt van het humanisme: het geloof in de mens.

Zeër zeker zijn er waarden, die het feit van leven te boven gaan. En niet alleen „als het moet”, maar het moet altijd, dat wij strijden tegen hen, die deze waarden willen stuk maken. Deze strijd dient met de volle inzet van het eigen leven te worden gevoerd, en als het moet met opoffering daarvan.

Ten aanzien van het doel stellen boven het leven, is er dus geen verschil van mening, mits ieder over zijn eigen leven spreekt.

Bongers gaat echter verder en geeft het voorbeeld van de boer, die zonder gewetensbezwaar — dit is een groot woord, vooral als het over een ander gaat — S.D.-agenten neer schoot.

Ik meen, dat dit onze verantwoordelijkheid te boven gaat. Als humanist wens ik de verantwoordelijkheid voor mijn gedragingen zelf op mij te nemen en niet over te laten aan enig god, heilige of staatsman. Alleen ik weet wat er in mij om gaat, bij wat ik doe. Ik moet dit ook aanvaarden voor ieder ander volwassen mens.

Omdat ik het motief van de ander in laatste instantie niet kan weten, en omdat ik de ander de kans niet mag ontnemen — zolang het leven hem natuurlijkerwijze gegeven is — met zich zelf in het reine te komen, mag ik hem de gelegenheid niet ontnemen verder te leven. Daarom mag ik een mens — als schepsel mij gelijkwaardig — niet doden. Vandaar dat ik — maar niet lichtvaardig — tegen oorlog en doodstraf ben. Zij vinden vermoedelijk wel hun grootste kwaad in het aan anderen de verantwoordelijkheid over

Ons Verbond en Instituut voor Arbeiders-Ontwikkeling

Met aandacht heb ik het artikel van den Heer J. P. van Praag over het bovenstaande onderwerp gevolgd en ik ben me volkomen bewust, dat hier een moeilijk vraagstuk is aangesneden, waarvan we voorlopig een oplossing, die bevredigend is voor iedere humanist, nog niet zullen vinden. Ik geloof, dat in de eerste zin van genoemd artikel de kern van 't vraagstuk precies wordt bepaald, waarmee de schrijver echter verder in het artikel — meen ik — niet genoeg rekening houdt. In die eerste zin wordt zeer terecht gezegd, dat humanistische bezinning en culturele volksontwikkeling *vele* punten van aanraking hebben. En waar dat zo is, heeft het Humanistisch Verbond dus een taak te verrichten. Maar er zijn, meen ik, ook vele terreinen van de culturele volksontwikkeling, die geen aanraking vinden in de humanistische bezinning.

Wij menen bovendien te moeten constateren, dat de gezindheid van de mens niet alleen afhangt van levens- en wereldbeschouwing (terreinen dus, waarop het Hum. Verb. zich beweegt), maar ook van maatschappelijk inzicht. Vandaar, dat men bij het culturele werk waar het betekent: „gezindheid-kweken”, zeer zeker afhankelijk is van de politieke en economische stroming, die men aanhangt.

Al is dit terrein niet scherp af te bakenen, toch geloof ik, dat voor het culturele werk, dat gelegen is bij de beoefening van de volkskunst en het buitenleven, men andere dan humanistische grondslagen moet aanvaarden.

Begrijp mij goed, ik juich dat niet toe, ook betreur ik het niet, maar constateer slechts, hoe de zaak, volgens mijn mening, ligt. Ik kan mij b.v. niet voorstellen, dat het beoefenen van de volkszang en -dans en -muziek, zoals dat geschiedde in de sfeer van de A.J.C. en het wandelen en kamperen van de natuurvrienden, gemeenschappelijk kan

geschieden met geestverwanten op humanistisch gebied, doch b.v. liberaal van politieke overtuiging. Daarvoor toch is nodig een warme, kameraadschappelijke sfeer, die ontstaat, doordat dit werk het doel heeft de jonge vrouwen en mannen op te voeden tot waarlijk solidaire gemeenschapsmensen, die passen zullen in die nieuwe socialistische maatschappij, die, zoals zij geloven, komende is.

Om nog een voorbeeld te noemen: ik kan me ook niet voorstellen, dat volkstoneel gemeenschappelijk beoefend kan worden door liberalen of soc. democraten met de communisten, die op dit terrein een eigen sfeer hebben geschapen (ik denk daarbij aan de agit. prop. groepen).

Terugkerend tot het artikel van den Heer van Praag, geloof ik dus *niet*, dat de formule uit onze beginselverklaring, nl. erkenning van persoonlijke vrijheid, sociale gerechtigheid en culturele verantwoordelijkheid als principiële basis voor „alle” culturele werkzaamheid kan dienen.

Ik meen, dat er zeer zeker een plaats is voor het Instituut van Arbeidersontwikkeling met natuurvriendengroepen, waar men als democratisch socialist de volkskunst en het buitenleven op eigen wijze kan beoefenen.

Uiteraard is het zeer gewenst, dat er wel contact moet zijn tussen Hum. Verbond en Inst. v. Arb. Ontw. om versnippering van arbeid te voorkomen, daar, waar het werk van beide verenigingen elkaar raken.

Utrecht.

GER ZUIDHOEK

Onderschrift

Onze vriend Zuidhoek kan zich niet voorstellen, dat het beoefenen van volkszang en -dans, zoals dat geschiedde bij de A.J.C., en het wandelen en kamperen van de natuur-

HUMANITEIT

hun leven te ontnemen. De mens, in zijn mogelijkheden tot beter, wordt hier tot op z'n diepst miskend en het uitgangspunt van het humanisme — het geloof in de mens — met voeten getreden.

JOH. JANSEN.

BONGER ANTWOORDT:

Dat ik Just Havelaar en de mensen van zijn richting als humaniteits-aanhangers misschien niet geheel juist gequalificeerd heb wil ik Canne-gieter toegeven, het ging er mij alleen om de verschillen in *mentaliteit* tussen de humanitairen en de minder vitalistisch gerichten aan te geven.

Dat bij hen elk normbesef ontbrak heb ik niet beweerd. Met opzet drukte ik mij zo voorzichtig mogelijk uit door over „sfeer”, „klimaat” en „accent” te spreken.

Dat het humanisme een levenshouding is ben ik met Canne-gieter eens en met Schweitzer ben ik geneigd te zeggen: „Wij erkennen alleen dat, wat met de humaniteit overeenstemt.”

En juist daarom erkennen wij niet datgene wat niet met de humaniteit overeenstemt en juist daarom zijn wij, gedreven door het respect van die humaniteit, bereid deze te verdedigen tegenover hen die deze vernietigen. Dit bedoelde ik met „meer ruggegraat”, meer „strijdbaarheid”. Dat er humanitairen zich heldhaftig gedragen hebben is mij bekend, dan werd hun levenshouding positief, en dan werd deze strijdbaar, d.w.z. de zelfvernietigingstendens bleef (zij offerden zich), maar als voorbeeld had deze houding grote waarde.

Over de *middelen* uitsluitend gaat de critiek van Joh. Jansen.

Ondanks het nationaal socialisme is hij integraal pacifist gebleven. M.a.w. Jansen is ervan overtuigd, dat langs geweldloze wegen het nazidom toch de nederlaag zou ge-

vrienden, gemeenschappelijk kan geschieden met b.v. liberale humanisten. Waarom zou dat echter niet gaan? Dacht men, dat een liberale kantoorman daarvoor niet te vinden zou zijn? Men vond in sommige jeugdbewegingen, zoals de N.B.A.S. deze elementen veelvuldig en er is nimmer gebleken, dat ze zich in die sfeer niet konden aanpassen. Aan de andere kant laat het zich nauwelijks in-denken wat voor een plaats het agit-proptoneel — een typisch communistische vorm van cultuurpolitieke propaganda — in het Humanistisch Verbond zou moeten innemen. Daarom kan men ook moeilijk inzien, hoe deze uitingsvorm de geesten scheiden zou.

Ongetwijfeld, de moeilijkheden, waarover Zuidhoek spreekt, zijn er wel, maar ze hoeven niet beslissend te wezen. In feite hebben we hier te maken met een zeer begrijpelijk en algemeen menselijk conservatisme: „We hebben het altijd onder mekaar zo gezellig gehad, waarom zouden we nu al die vreemde snoeshanen er bij halen?” Maar wie zich bewust is een culturele roeping te hebben, die laat zich door dergelijke gevoelens niet weerhouden, die hunkert ernaar een nieuw volksdeel de weg te openen naar zo verrijkende culturele tradities.

Dat er niettemin toch een gemeenschappelijke basis moet zijn, wordt door alle betrokkenen wel toegegeven. Maar waarom kan dat nu o.i. veel beter het humanisme, dan het socialisme wezen? Wel, omdat het hier veel meer een gemeenschappelijk levensbesef, dan een politiek inzicht betreft. In feite was het ook in de A.J.C. en dergelijke organisaties het humanistische levensgevoel en niet de politieke overtuiging, die het bindende element vormde, al is voor ieder van ons de politieke opvatting natuurlijk de consequentie van onze levensbeschouwing. Zuidhoek verstaat het moderne humanisme verkeerd als hij meent, dat dit niet in staat zou zijn de vereiste gemeenschappelijke grondslag

leden hebben. Ik mag de kans een ander niet ontnemen, door zijn leven te nemen, „met zichzelf in het reine te komen.” Schrijver laat de mogelijkheid open dat de meest redelozen tot rede zullen komen, laat de mogelijkheid open dat het nationaal-socialisme, zonder geweld te ontmoeten (alleen geestelijk verzet en sabotage) nog eens bekeerd zou zijn tot een menselijk(er) systeem. Dit is nu m.i. een utopie en zelfs als dit luchtkasteel op aarde te bouwen was, zou de bouwtijd zo lang zijn geweest dat in die periode *alle* tegenstanders in de kampen en door de executiepeletons gedood waren geworden. Het blijft een kwaad een ander het leven te ontnemen, het is, in tijd van oorlog, die ons opgedrongen wordt door gewelddenaars, een noodzakelijk kwaad.

Dus inderdaad: de man die een S.D.-agent neerschiet, zonder gewetensbezwaar, zeker, beschermt levens en waarden. Hij is voor mij in geen enkel opzicht minderwaardig. Ik ben een principieel tegenstander van de doodstraf, zelfs tegen Mussert c.s., maar in de oorlog is het geweld geboden. U behoort tot de, ik meen nog zeer weinigen, die zeggen: „de wereld mag ondergaan, als de geweldloosheid maar triomfeert”.

Deze dogmatiek is niet de mijne.

AGENDA

21 Juli: HENGELO —

Zomerfeest in de openlucht met volksdans, declamatie, leekenspel en een kort woord.

28 Juli: HENGELO —

Spreker: Dr. G. W. Huygens (gevr.).

24 en 25 Augustus: DEN HAAG —

Jongeren Weekend. We kamperen op het A.J.C. terreintje Solleveld. Introduc's zijn welkom. Kosten 75 cent. Opgave bij het Secretariaat.

Weekend Gouda 13/14 Juli gaat **niet** door!

te scheppen. Onze beginselverklaring biedt geen plaats voor een egoïstisch liberalisme; wanneer we de liberale elementen in ons verbond van harte welkom heten, dan denken we daarbij aan tallozen, die zonder socialist te zijn volkomen ernst maken met de eis van persoonlijke vrijheid niet alleen, maar ook van sociale gerechtigheid en culturele verantwoordelijkheid. Dat was juist de practische grondslag van de vroegere cultuurarbeid, die Zuidhoek voor ogen staat.

Wat nu de praktijk betreft: Na het besluit van een deel der vroegere Instituutsafdelingen om zich opnieuw te organiseren, kunnen wij niet anders doen dan afwachten en inmiddels hard aan het werk gaan. Ons buitenkerkelijk volksdeel vraagt om zijn aandeel in de cultuurgoederen. Waar anderen dit ideële belang goed behartigen, moeten we samenwerking van geval tot geval ernstig overwegen; waar dit niet gebeurt, dienen we zelf de hand aan de ploeg te slaan. Vooral het natuurvriendenwerk heeft voor ons een rijke vormende waarde. Het heeft vrijwel niets te maken met politiek en vrijwel alles met levensbeschouwing. We kunnen van de beoefening hiervan niet afzien, en prijzen ons gelukkig in Van Laar een man te hebben, die dit werk in onze geest en met zijn grote gaven zal organiseren.

We hebben op ons genomen te zijn een geestelijk tehuis voor onkerkelijk Nederland en we zouden ernstig tekortschieten, indien we deze roeping niet zouden vervullen.

J. P. VAN PRAAG.

Verschenen:

„Levend Humanisme”, een serie radiolezingen van Dr. J. C. Brandt Corstius, Dr. J. P. van Praag en Dr. G. Stuijveling. Prijs f 0.25. Bestellingen boven f 2,50 franco; daar beneden f 0,05 portokosten. Centraal Bureau, Weerdsingel O.Z. 80, Utrecht, postgiro 304960 t.n.v. F. v. d. Berkhof, Utrecht en bij de afdelingssecretariaten.

Boekbespreking.

GELOOF EN ONGELOOF, door M. G. Warffemius. Delftse Uitg. Mij. 1946. f 4,25. 172 blz.

De waarde van dit boek ligt in de kracht van des schrijvers overtuiging, dat de humanistische levens- en wereldbeschouwing de grootste en schoonste waarheid is voor „de ongelovige”. Het begrip „ongeloof” verliest hier zijn negatieve inhoud en wint een geestelijke en zedelijke waarde, die het pleidooi van Warffemius voor volledige gelijke rechten voor gelovigen en ongelovigen doorslaggevende kracht verleent. Dit is van belang in een tijd, dat het probleem van de geestelijke opbouw van Nederland te vaak uitsluitend gezien wordt als een probleem van herkerstening, te weinig als een probleem van verdieping van het humanisme. Het is de verdienste van Warffemius dit begrepen te hebben en aldus geen gronden braak te laten liggen.

Wanneer ik een bezwaar moet laten gelden, dan is het, dat W. zijn onderwerp te zeer van de paedagogische zijde heeft aangegrepen. Dit geldt met name voor zijn verzet tegen het woord „norm”, waarvoor hij liever deugd wil hebben. Voor de opvoeder is dit juist, want niet de verwijzing naar de grondslag van ons zedelijk handelen voedt op, maar het handhaven van de deugden. Als hij echter in het begrip norm een absolute waarde meent te vinden, een opheffen van de deugd in de godsdienstige sfeer, dan verliest hij uit het oog, dat de norm is datgene, wat door onze rede wordt afgeleid uit het met de mens gegeven waarde-besef — besef van goed en kwaad — en dat dus dat besef absoluut is, de norm daaruit afgeleid, wisselt echter naar tijd en plaats.

Dat het zin heeft, deze dingen van het humanisme wat uit te diepen, bewijst W.'s citaat uit Wibaut. Immers: de wil om goed te zijn en de noodzakelijkheid elkander te dienen zijn veel waard en al weer voor de opvoeder voldoende. De humanistische ethiek dient echter steviger gefundeerd te zijn, juist in het waarde-besef, dat wij als principieel bovenpersoonlijk maar nimmer buitenmenselijk — immers: met de mens gegeven — zien.

Prof. dr. Johannes Tielrooy: HUMANISME EN GODSDIENST. Uitg. boekh. „De Dageraad”. Postbus 893. A'dam. 50 ct., 20 blz.

Onderwerp van deze in druk gegeven lezing is het humanisme sinds de Renaissance. De schr. schetst hoe het humanisme zich langzaam heeft losgemaakt van het christendom en zijn genegenheid gaat in het bijzonder uit naar die vroege humanisten, welke daarbij voorlopers waren. In het tweede gedeelte komt het humanisme echter niet zelfstandig naar voren als de grote levens- en wereldbeschouwing der onkerkelijken, maar blijft het veel te uitsluitend de tegenspeler van het christendom. De schr. heeft meer oog voor het anti-christelijke dan voor rijkdommen van het humanisme. Hij stelt niet aan de orde welke grote levenswaarde het christendom voor de christenen heeft, het humanisme voor de humanist. En dat is toch de enige manier om ons, humanisten, te doen beseffen waarom wij het humanisme als hoogste waarheid aanhangen. B. C.

officiële mededelingen

Vrijwillige bijdragen (4e verantwoording)

Mej. J. S. te A. f 1,30; D. C. te 's-Gr. f 4,—; Giro 304960 t.n.v. F. v. d. Berkhof, Utrecht.

Kader.

Ons kader is nog steeds te klein. Het werk moet nog door te weinig mensen gedaan worden. Geeft aan het Centraal Bureau op, wie bereid en in staat is, spreekbeurten te vervullen en wie door muziek, zang of voordracht de bijeenkomsten kan opluisteren.

Betaling contributie:

Het is gewenst, de contributie zoveel mogelijk aan de afdelingspenningmeesters te betalen. Onderstaand enkele gironummers:

AMSTERDAM: Gem. Giro (13.500) no. H 2383 t.n.v. Humanistisch Verbond, afd. Amsterdam.

ARNHEM: Postgiro 243186 t.n.v. B. Bussink, Arnhem.

DORDRECHT: Postgiro 173425 t.n.v. J. Zock, Dordrecht.

DEN HAAG: Postgiro 166525 t.n.v. A. Treurniet, Den Haag.

ROTTERDAM: Postgiro 291336 t.n.v. P. J. van Albada, Rotterdam.

UTRECHT: Postgiro 450770 t.n.v. Schuko, Utrecht.

Rondom het Humanistisch Verbond

- Het aantal onkerkelijken in Nederland stijgt gestadig. Meer dan ooit gaat het dus om verdieping van het humanisme, om een actief humanisme. Beide zijn de doeleinden van het Verbond. Sluit u aan!
- Vóór het najaar moet een zo groot mogelijk aantal afdelingen zijn opgericht. Dan kan het werk van het Humanistisch Verbond met volle kracht worden begonnen.
- Voor de geestelijke verzorging van allen, die onder ongewone omstandigheden leven: soldaten, uitgezonden arbeiders, kinderen zonder ouders, gevangenen, richt men zich voor de kerkelijken onder hen tot de kerk. Voor de onkerkelijken richt men zich tot het Humanistisch Verbond.
- Eind September zal te Utrecht de eerste algemene ledenvergadering plaats hebben van het Humanistisch Verbond.
- Op de grote conferentie over christendom en humanisme te Utrecht op 10—13 Juli a.s. zal het standpunt van ons verbond uiteengezet worden door de tweede voorzitter dr. J. P. van Praag.
- In een katholiek blad staat te lezen dat „sinds de smadelijke aftocht der Hitlerianen een nieuw soort godloochenarij aan het woord gekomen is, zich tooiend met de naam humanisme.” Wie spreekt hier van „nieuw”? Het is immers ouder dan de weg naar Rome!
- Verspreidt het Mededelingenblad onder vrienden en kennissen. Bestelt enkele ex. bij de administratie!
- Luistert elke Zondagmorgen 9.45—10 uur Hilversum I.

VERZAMELEN

„Wat doet het Humanistisch Verbond eigenlijk?” is er de laatste tijd wel eens gevraagd, vooral door buitenstaanders. De ingewijden wisten wel dat er ontzaglijk hard gewerkt werd, maar inderdaad is daarvan naar buiten toe nog weinig gebleken. Dat hoeft trouwens bij een zo jonge organisatie niet te verwonderen. Maar in die tussentijd zijn vergaande plannen uitgewerkt, plannen waarvan de uitvoering vereist, dat zich alle humanisten aaneenscharen om hun levensbeschouwing te maken tot een kracht in de werkelijkheid. Voor het winterseizoen is een werkschema ontworpen, waarover wij in het volgende nummer nadere mededelingen hopen te doen. Maar het allereerste parool luidt: Verzamelen! Gezamenlijk moeten wij ons bezinnen op de taak die voor ons ligt, gezamenlijk de plannen uitwerken en de mogelijkheden overwegen, gezamenlijk ons voorbereiden op het werk. Op 28 en 29 September zal in de grote zaal van het Jaarbeursrestaurant in Utrecht de eerste Algemene Vergadering van het Humanistisch Verbond plaats vinden. Wij twijfelen er niet aan of ieder strijdbaar humanist zal daar aanwezig zijn. Nadere mededelingen volgen nog.

De Nieuwe Stem

★ maandblad voor Cultuur en Politiek

onder redactie van: Dr N. A. Donkersloot, Dr J. P. B. de Josseling de Jong, Dr C. Noordenbos, Dr H. J. Pos, H. M. van Randwijk, Dr J. M. Romein

In dit tijdschrift, dat op de grondslag staat van een radicaal sociaal Humanisme, worden o.a. geregeld artikelen gepubliceerd uit de kring van het Humanistisch Verbond, die voor de leden van groot belang zijn.

Abon.-prijs f 20.— per jaar (omvang 4 vel per aflevering)
De reeds verschenen no's van de lopende jaargang zijn nog verkrijgbaar

Van Loghum Slaterus N.V., Arnhem